

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24

INTERNET <http://www.cbos.pl>

OŚRODEK INFORMACJI

693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

00 - 503 W A R S Z A W A

E-mail: sekretariat@cbos.pl

TELEFAX 629 - 40 - 89

BS/44/2002

OPINIE O SYTUACJI GOSPODARCZEJ I MATERIALNYCH WARUNKACH ŻYCIA W NIEKTÓRYCH KRAJACH EUROPY ŚRODKOWEJ I WSCHODNIEJ

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, MARZEC 2002

CBOS wraz z instytutami badawczymi z Czech (CVVM) i Węgier (TÁRKI) współtworzył CEORG - program badań opinii publicznej w krajach Europy Środkowej i Wschodniej. Co pół roku przedmiotem wspólnych badań są oceny warunków materialnych gospodarstw domowych oraz oceny i prognozy sytuacji gospodarczej w poszczególnych krajach. W styczniowym badaniu¹ wzięły również udział ośrodki partnerskie z Rosji (WCIOM), Rumunii (IMAS) i Słowacji (FOCUS).

OCENY I PROGNOZY SYTUACJI GOSPODARCZEJ

Sytuacja gospodarcza kraju - zagadnienie, które można opisywać za pomocą wielu rozmaitych wskaźników - jest postrzegana przez pryzmat różnych zjawisk gospodarczych. Inne badania CBOS dowodzą, że jednym z podstawowych czynników wpływających na ocenę stanu gospodarki, przynajmniej w Polsce, jest sytuacja na rynku pracy². Innym istotnym czynnikiem jest stopa wzrostu gospodarczego.

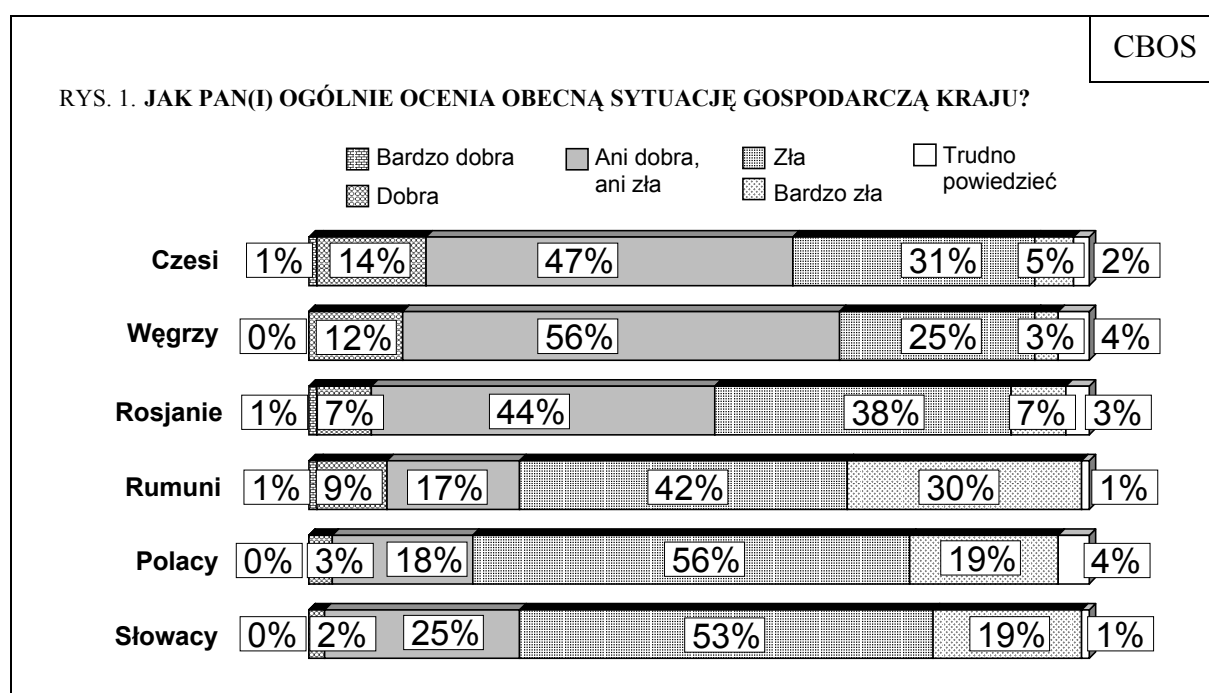
Rok 2001 był dobry tylko dla niektórych państw regionu, np. dla Rosji (po kryzysie mającym tam wcześniej miejsce produkt krajowy brutto wzrósł niemal o 5%), stosunkowo dobry był też dla Czech i Węgier. Oba te kraje zanotowały roczny wzrost gospodarczy powyżej 3%, a bezrobocie jest tam znacznie niższe niż w Polsce. Ubiegły rok był gorszy dla

¹ Badanie CBOS „Aktualne problemy i wydarzenia” (140) przeprowadzono w dniach od 10 do 14 stycznia 2002 roku na 973-osobowej reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłej ludności Polski. Sondaż w Czechach (CVVM) zrealizowano w dniach 21-28 stycznia 2002 (N=1020); na Węgrzech (TÁRKI) 8-16 stycznia 2002 (N=1502); w Słowacji (FOCUS) 22-29 stycznia 2002 (N=981); w Rumunii (IMAS) 16-22 stycznia 2002 (N=1553), w Rosji (WCIOM) 25-28 stycznia 2002 (N=1600).

² Por. komunikat CBOS „Dlaczego krytycznie oceniamy rozwój sytuacji w kraju? Nastroje społeczne w marcu”, marzec 2001.

pozostałych trzech krajów: Polski, Słowacji i Rumunii. Miały one znacznie niższe wskaźniki wzrostu gospodarczego, a odsetek osób pozostających bez pracy w tych trzech krajach (zwłaszcza w Polsce i Słowacji) jest wyraźnie wyższy niż w Czechach i na Węgrzech³.

Zarysowane powyżej tendencje gospodarcze znajdują odzwierciedlenie w opiniach badanych z poszczególnych krajów. W tych krajach, w których koniunktura gospodarcza jest zła, znacznie częstsze niż w pozostałych są negatywne opinie na temat stanu gospodarki. Trzy czwarte ankietowanych w Polsce, Rumunii i Słowacji ocenia, że sytuacja gospodarcza kraju jest zła. Taką opinię o gospodarce swojego kraju wyraża mniej niż połowa Rosjan, około dwóch piątych Czechów i tylko nieco więcej niż jedna czwarta Węgrów.

W stosunku do wyników poprzednich sondaży oceny stanu gospodarki zarówno Czech, jak i - zwłaszcza - Węgier wyraźnie się poprawiają, co znajduje wyraz w tym, że systematycznie maleje odsetek złych ocen. W Polsce zarysowuje się tendencja odwrotna - spada odsetek badanych dobrze oceniających sytuację gospodarczą, a zwiększa się grupa osób uważających, że jest ona zła.

³ Dane za „The Economist”.

Tabela 1

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację gospodarczą kraju? Czy jest ona:	Czesi						Węgrzy						Polacy					
	VII	I	VII	I	VIII	I	VII	I	VII	I	VIII	I	VII	I	VII	I	VIII	I
	1999	2000	2001	2002	1999	2000	2001	2002	1999	2000	2001	2002	1999	2000	2001	2002	1999	2000
	w procentach																	
- bardzo dobra	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- dobra	4	4	6	7	12	14	3	6	8	9	8	12	10	12	8	9	5	3
- ani dobra, ani zła	22	30	37	41	46	47	44	46	48	52	53	56	30	33	30	29	21	18
- zła	58	51	46	43	36	31	40	37	33	29	29	25	41	40	47	46	50	56
- bardzo zła	14	12	9	6	4	5	9	8	8	5	6	3	12	10	11	11	21	19
Trudno powiedzieć	2	3	2	3	2	2	4	4	3	5	4	4	7	5	4	4	3	4

Stosunkowo dobrze oceniający gospodarkę swojego kraju Węgrzy są też największymi optymistami, jeżeli chodzi o perspektywy jej rozwoju. Blisko połowa nie przewiduje większych zmian w tej dziedzinie w ciągu najbliższego roku, a optymistów jest ponad trzykrotnie więcej niż pesymistów. W ciągu ostatniego półrocza prognozy Węgrów się poprawiły. Stosunkowo optymistycznie postrzegają perspektywy gospodarcze swojego kraju Rumuni: jedna trzecia jest zdania, iż stan gospodarki się poprawi, a nieco ponad jedna czwarta - że ulegnie pogorszeniu. W Czechach i Rosji niemal jedna czwarta badanych uważa, że w 2002 roku sytuacja gospodarcza ich kraju się poprawi.

Polacy są większymi pesymistami w tym względzie: odsetek osób przewidujących pogorszenie sytuacji gospodarczej wzrósł w ostatnim półroczu i obecnie jest dwukrotnie większy niż odsetek mających nadzieję na poprawę, jednak najczęściej Polacy są zdania, że w najbliższym czasie sytuacja się nie zmieni. Zdecydowanie najgorzej postrzegają przyszłość gospodarki swojego kraju Słowacy: dwie piąte sądzi, że w 2002 roku jej stan się pogorszy.

CBOS

RYS. 2. CZY, PANA(I) ZDANIEM, W CIĄGU NAJBLIŻSZEGO ROKU SYTUACJA GOSPODARCZA KRAJU POPRAWI SIĘ, POGORSZY CZY TEŻ POZOSTANIE BEZ ZMIAN?

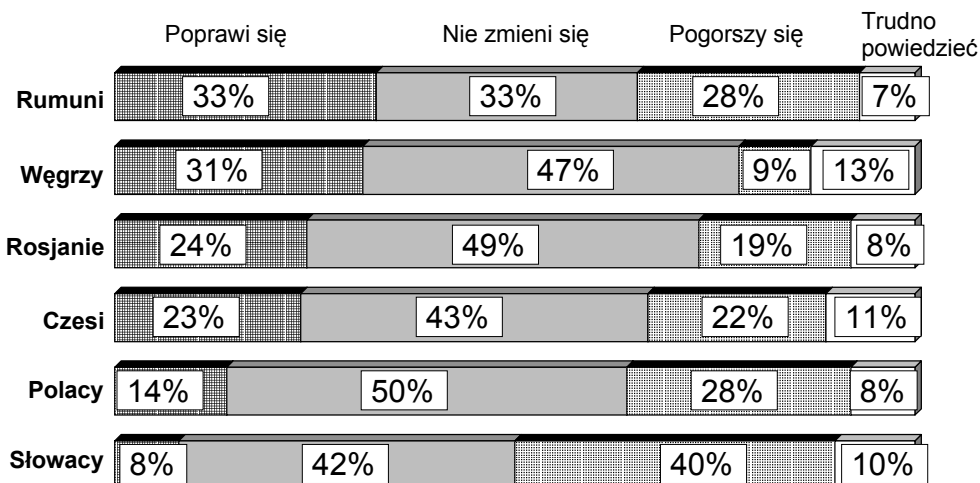

Tabela 2

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja gospodarcza kraju:	Czesi						Węgrzy						Polacy					
	VII	I	VII	I	VIII	I	VII	I	VII	I	VIII	I	VII	I	VII	I	VIII	I
	1999	2000	2001	2002	2001	2002	1999	2000	2001	2002	2001	2002	1999	2000	2001	2002	2001	2002
	w procentach																	
- poprawi się	11	17	16	16	22	23	19	21	22	27	28	31	15	16	13	15	15	14
- nie zmieni się	43	46	53	46	54	43	39	43	44	46	47	47	44	52	47	50	52	50
- pogorszy się	39	25	21	26	16	22	33	28	26	19	17	9	29	22	29	26	23	28
Trudno powiedzieć	8	12	10	12	8	11	9	9	8	8	8	13	12	10	11	8	10	8

OCENY WARUNKÓW MATERIALNYCH I PROGNOZY ICH ZMIAN

Oceny warunków materialnych dokonywane przez przedstawicieli poszczególnych nacji są w pewnym stopniu, lecz nie do końca, zgodne z rzeczywistym poziomem życia w ich krajach. Swoje warunki materialne najlepiej oceniają Czesi - jedynie w Czechach odsetek osób zadowolonych ze swojej sytuacji materialnej jest większy niż niezadowolonych. Trochę gorzej warunki materialne swoich gospodarstw domowych postrzegają Polacy - niespełna jedna czwarta ocenia, iż są one dobre, jedna trzecia - że złe, a pozostali określają je jako

przeciętne. Także na Węgrzech, w Słowacji i Rosji badani najczęściej twierdzą, że ich warunki materialne są *ani dobre, ani złe*, jednak odsetki osób uważających je za dobre są niższe niż w Polsce. Zdecydowanie najgorsze zdanie o swoim poziomie życia mają Rumuni: blisko dwie trzecie uważa, że żyje w złych warunkach.

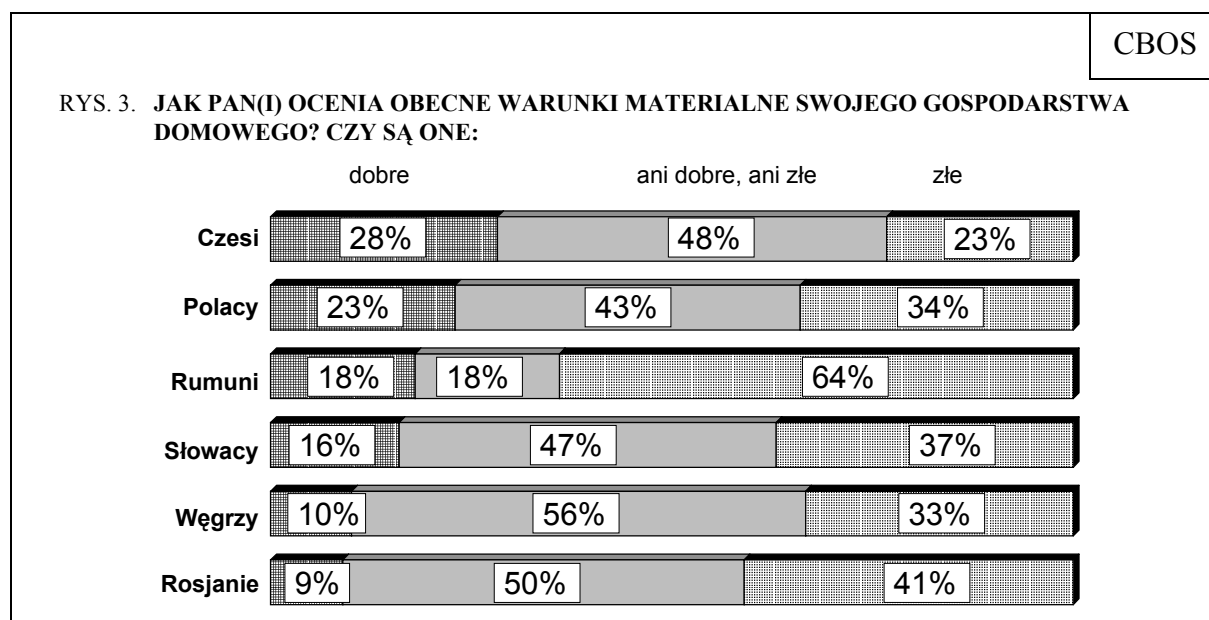

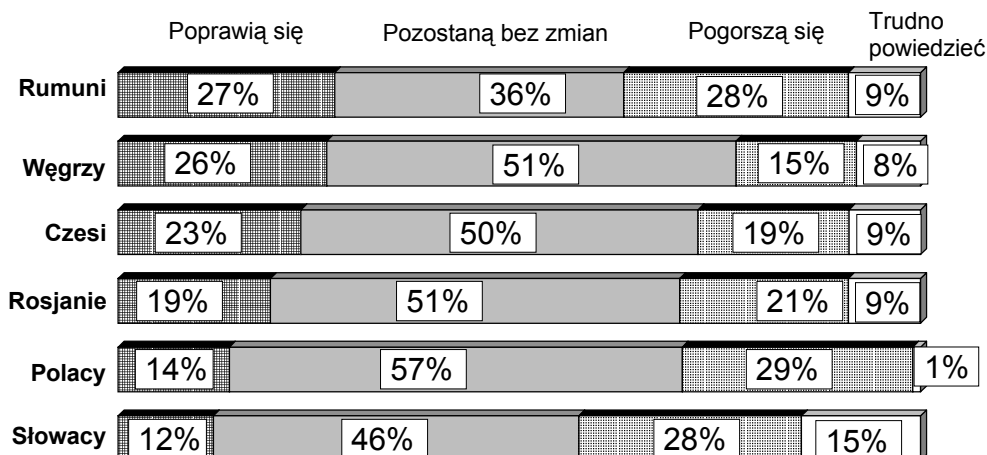
Tabela 3

Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:	Czesi						Węgrzy						Polacy					
	VII	I	VII	I	VIII	I	VII	I	VII	I	VIII	I	VII	I	VII	I	VIII	I
	1999	2000	2001	2002	2001	2002	1999	2000	2001	2002	2001	2002	1999	2000	2001	2002	2001	2002
	w procentach																	
- dobre	24	27	23	29	31	28	9	8	9	8	7	10	19	22	19	21	21	23
- ani dobre, ani złe	49	50	52	44	47	48	54	56	53	58	59	56	47	46	49	46	45	43
- złe	27	23	25	27	22	23	37	36	38	34	34	33	34	32	32	33	34	34

Najwięcej osób sądzących, że w ciągu najbliższego roku warunki materialne ich gospodarstw domowych się poprawią, jest w Rumunii, na Węgrzech i w Czechach. Nieco rzadziej poprawy swoich warunków materialnych oczekują Rosjanie. Najmniej optymistów w tym względzie jest wśród Polaków i Słowaków.

CBOS

RYS. 4. JAK PAN(I) SĄDZI, CZY W CIĄGU NAJBLIŻSZEGO ROKU WARUNKI MATERIALNE PANA(I) GOSPODARSTWA DOMOWEGO POPRAWIĄ SIĘ, POGORSZĄ CZY TEŻ POZOSTANĄ BEZ ZMIAN?

W ciągu ostatniego roku w Polsce minimalnie zmalała liczba osób przewidujących poprawę warunków materialnych swoich gospodarstw domowych. Natomiast w Czechach i na Węgrzech oczekiwania co do zmian sytuacji materialnej bardzo się poprawiły - odsetki Czechów i Węgrów spodziewających się poprawy warunków wzrosły (odpowiednio: o 9 i o 5 punktów), a odsetki obawiających się pogorszenia zmalały (odpowiednio: o 8 i o 13 punktów).

Tabela 4

Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku warunki materialne Pana(i) gospodarstwa domowego:	Czesi				Węgrzy				Polacy			
	I 2000	VII 2000	I 2001	I 2002	I 2000	VII 2000	I 2001	I 2002	I 2000	VII 2000	I 2001	I 2002
	w procentach											
- poprawią się	21	19	14	23	16	21	21	26	18	14	16	14
- pozostaną bez zmian	40	45	49	50	42	42	46	51	57	56	56	57
- pogorszą się	26	25	27	19	35	31	28	15	24	29	27	29
Trudno powiedzieć	13	11	10	9	7	6	5	8	1	1	1	1

Stosunkowo niedawno Polacy oceniali stan gospodarki swojego kraju lepiej niż Węgrzy i Czesi, jednak w ostatnim czasie opinie Polaków na ten temat gwałtownie się pogorszyły. Obecnie Polska należy do tych krajów Europy Środkowej i Wschodniej, w których oceny i prognozy gospodarcze są najgorsze. Zmiana rządu nie spowodowała znaczącego wzrostu optymizmu w tej kwestii.

Na tle innych krajów Europy Środkowej i Wschodniej stabilne i dość dobre pozostają w Polsce oceny warunków materialnych gospodarstw domowych. Jedynie w Czechach są one lepsze.

Opracował

Michał WENZEL